

avis). Va créixer “en una ciutat clerical, conservadora i molt de dretes com era Tortosa”, segons Subirats. Però enmig de les tenebres del franquisme Vergés va crear, juntament amb Jesús Massip, la revista *Geminis*, de tema literari i cultural, publicada entre el 1952 i el 1961, i en què van col·laborar molts escriptors i intel·lectuals. Aquesta revista va ser la primera de publicar una esquela en català d'ençà del 1939, amb motiu de la mort de Carles Riba, el pare del qual era, també, tortosí. “La revista va ser un revulsiu i va donar claror en una època de molta foscor”, diu Subirats, que hi afegeix que la revista, malgrat la seva vocació catalana, estava escrita en castellà “perquè s’escrivía com es podia”, explicava Vergés.

Converses amb l'autor

Després de moltes converses amb el poeta, al porxo de casa seva, en el seu llibre Emigdi Subirats ressegueix la trajectòria de Vergés, que a més de poeta és un intel·lectual multifacètic, narrador, assagista i traductor. Subirats divideix el volum –amb pròleg de Xavier Garcia– en tres apartats: la vida, l'obra i l'home. En el primer, parla de la infantesa de l'escriptor, dels anys de la Guerra Civil durant la qual la seva família, «burguesa i il·lustrada», nissaga de farmacèutics, es van refugiar a una masia. També, dels seus estudis a Barcelona, als Jesuïtes de Sarrià i a la Facultat de Farmàcia; i el seu retorn a la capital del Baix Ebre, on engegava diversos laboratoris farmacèutics i d'anàlisi clíniques. A la segona part recull la bibliografia vergesiana, molt influenciada per dos fets: per una banda, la seva Tortosa natal: “el paisatge de Tortosa, del Delta, de l'Ebre, és molt present en la seva poesia”, diu Subirats, que recorda els versos del poema *Parlo d'un riu mític i remorós*: “Tot sovint penso que la meua infància / té una dolça i secreta remor d'aigua. / Parlo de la verdor d'un delta immens.” Tot i amb això, Vergés ha defugit sempre “dialectalismes” i ha escrit sempre en català estàndard. I, per altra banda, Vergés ha abocat en els seus poemes la passió per tres poetes clàssics: el rector de Vallfogona, Ausiàs March i, sobretot, T. S. Eliot, “que és la seva devoció”. La seva poesia completa ha estat traduïda al castellà pel també poeta Ramón García Mateos i recollida en el volum bilingüe *La raíz de la mandrágora* (2005). I a la tercera part, *L'home*, Subirats presenta la personalitat i caràcter literari del poeta. “Sense ser un home polític”, Vergés ha estat un home compromès amb la seva llengua i el seu país, “amb la reivindicació del català a València i la vigència dels Països Catalans o com a activista contra el transvasament de l'Ebre”, explica l'autor de la biografia.

Un annex fotogràfic tanca el llibre *Gerard Vergés i Príncep*, una obra que posa en relleu la figura d'un poeta clau que, “discret i poc avesat a aparèixer públicament”, encara passa massa desapercebut dins els canals de promoció de les lletres catalanes contemporànies. *

Traductor

L'any 1994 Vergés va guanyar el premi Serra d'Or per la traducció al català dels 154 sonets de Shakespeare, recollit al volum *Tots els sonets de Shakespeare* (Columna).



Articles a l'Avui

Gerard Vergés ha estat col·laborador habitual del diari *Avui*. Una part d'aquestes col·laboracions, fetes entre els anys 1987 i 2005, estan recollides en el volum *Alfabet per a adults* (Perifèric Edicions).

Els calçots com a excusa literària

El calçots surten del foc amb sarments i ara són, també, una excusa literària. I si algú havia de traslladar aquest ceba tendra a les planes d'un llibre havia de ser de la comarca de l'Alt Camp, considerada el seu bressol. Josep Santesmasses (Vila-rodona, 1951) acaba de publicar un recull de contes vinculats d'una manera o altra a la calçotada. *Ai fill, que no et regalimi la salsa!*, publicat per Arola Edicions, inclou cinc contes: “en alguns, la calçotada només hi apareix com a escenari, en d'altres, com un record... els calçots es prenen com un recurs literari més”, diu l'autor. Un malson paint la migdiada; una història familiar situada en l'època de la transició democràtica que s'acaba en drama durant una celebració anual; una festa de la calçotada en què es produeix la mort per fartanera d'un concursant; un astronauta que fa 300 anys que va sortir de la terra i que encara recorda l'última calçotada; i una trobada anual amb els amics de Barcelona, quan la mort s'ha endut el primer de la colla, són les històries que proposa Santesmasses. “Hi ha de tot: humor, ciència-ficció, ironia, crítica social...”, diu. El llibre acaba amb una mena de carta, que l'autor escriu a un suposat amic que viu a l'estranger i en què recorda les calçotades i els paisatges i conreus. “Son els paisatges de l'Alt Camp, els meus”, puntualitza Santesmasses. El llibre es presentarà aquest dissabte, en un entorn triat especialment per a l'ocasió: un restaurant de Santes Creus (l'Hostal Grau), un dels tan-



tíssims restaurants que ofereixen calçotades entre els mesos de desembre i abril (aproximadament, perquè cada cop la temporada s'allarga més). I, a més, està envoltat d'aquest paisatge tant vinculat al conreu dels calçots: “fer-ho en un restaurant és també una manera de mostrar la consciència que tinc de la calçotada com a font d'indústria i producció agrària, tan important a la comarca”, assenyala.

Josep Santesmasses, col·laborador d'El Punt *Avui*, ha publicat diversos llibres d'història local i una setantena d'articles d'història o assaig. És president de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, vicepresident de l'Institut Ramon Muntaner i codirector de Plecs d'Història Local, entre d'altres. *

Mirant el Gaià

Santesmasses és fundador del Centre d'Estudis del Gaià i aquestes terres de l'entorn del riu han inspirat algunes de les seves obres, com ara *Riu Avall*. *Recull d'articles (1986-2002)*; *Santes Creus i les terres del Gaià*. *Proses pintades*, amb il·lustracions de Joan Cunillera, i *Viatge literari per la vall del Gaià*. *Les terres altes*.

Passió per la història local

Josep Santesmasses ha publicat diversos llibres i articles d'història local. JUDIT FERNÁNDEZ